

Skjøtselsplan for Rossvika S, kystlynghei, Leka kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Bioreg AS Rapport 2017 : 06

PLAN/PROSJEKTANSVARLIG: Finn Oldervik

OPPDRAGSGIVER: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

BIOREG AS

Rapport 2017:06

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS og Ole Kristian Johansen, (grunneierens sønn)	ISBN-nr. 978-82-8215-327-0
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as Tlf. 915 27 072 E-post: solfrid@bioreg.as	Oppdragsgiver: Grunneiere Erna og Ole Johansen	Dato: 30.03.2017
Referanse: Langmo, S. H. L. & Oldervik, F. G. 2017. Skjøtselsplan for Rossvika S, kystlynghei, Leka kommune, Nord-Trøndelag fylke. Bioreg AS Rapport 2017 : 06. ISBN; 978-82-8215-327-0.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og artsmangfold for kystlyngheiene sør for gården Rossvika litt sør for Sør-Gutvika i Leka kommune. Lokaliteten er i dag beitet med sau sammen med resten av eiendommen. Beitetrykket er stedvis godt, men enkelte områder er også grodd igjen med ungskog for det meste bestående av bjørk. Selv om skjøtselen ikke er helt optimal og det ikke har vært svidd her på lang tid, er lokaliteten fremdeles å regne som kystlynghei, og den har godt restaureringspotensiale. Rapporten gjør rede for de skjøtselstiltak som bør videreføres og settes i verk for å ta vare på de biologiske (og kulturelle) verdiene som er knyttet til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Kystlynghei		

Figur 1. Bildet på forsiden viser lokaliteten sett fra nordvest mot sørøst. Som en ser finnes mye nakent berg i mosaikk med lyngheier og ungskog. Mot horisonten i sør ser en også plantasjonen med bergfuru. I vest stikker Nordsandhalsen ut i havet, en lokalitet som er skilt ut og beskrevet som naturbeitemark med verdien Viktig – B. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 17.06.2016.

Forord

Etter forespørsel fra Ole Kristian Johansen, sønn av Erna og Ole Johansen på gården Rossvika i Leka kommune, ble det utført kartlegging av naturtyper knyttet til kulturlandskapet på gården høsten 2015 og sommeren 2016.

Fra tidligere er det registrert en lokalitet med beiteskog i området, samt en gårdsdam og en mindre bekkekløft. Disse lokalitetene ble registrert i forbindelse med naturtypekartlegging i kommunen, og beskrivelsene var til dels mangelfulle. De ble derfor revidert i forbindelse med kartleggingene, noe som resulterte i at lokaliteten med beiteskog ble omdefinert til hagemark og verdien ble satt til Svært viktig - A, mens gårdsdammen ble videreført med samme verdi. Den registrerte bekkekløfta er foreslått slettet fra Naturbase mest fordi definisjonen av naturtypen, «bekkekløft» er ganske mye endret i det nye faktaarket og at denne aktuelle bekkekløfta ikke samsvarer med den nye definisjonen.

I 2015/2016 ble alt innmarksareal, samt en del av utmarka på gården befart der formålet var å registrere det som var av lokaliteter knyttet til kulturlandskapet. Dette resulterte i en kraftig revisjon av den eksisterende hagemarkslokaliteten både med tanke på verdi og avgrensning, samt registrering av to nye lokaliteter med naturbeitemark, en med slåttemark og to med kystlynghei. Alle med verdien Viktig - B med unntak av den nordligste av kystlyngheilokaliteten Storvika som fikk verdien Lokalt viktig - C. Verdien på lokaliteten med kystlynghei Rossvika S, og slåttemarka, Rossvika N, tilsier at disse er berettiget skjøtselsplan. Lokalitetsbeskrivelsen er basert på siste versjon av faktaark for kystlynghei, men lokaliteten er også beskrevet i forhold til NiN 2.0.

Rossvika S ligger som nevnt i tilknytning til kulturlandskapet i Rossvika, en gård med røtter langt tilbake i tid. I 2004 ble gården nominert til miljø- og kulturlandskapsprisen i Nord-Trøndelag. I den forbindelse ble det laget en kortfattet historisk beskrivelse av området. Her får en blant annet opplyst at det like nord for Rossvika er registrert en mulig fangstboplass fra steinalderen i en rullesteinsvoll. I tillegg finnes gravrøysen på gården. Videre beskrives Rossvika som svært verdifull i kulturhistorisk sammenheng. Det var handelssted her fra ca. 1650-1940. Her var dampskipsekspedisjon, stort sildebruk/fiskebrygge, gjestgiveri, brennevinshandel og bakeri. Her hadde lensmannen sin arrest, og i en periode var Rossvika tingsted for Leka og Gravvik. Rossvika hadde Lekas første post- og telegrafstasjon (Floa, 2004). Rygh (1919) opplyser at gården første gang er nevnt i kildene som Roßeuig allerede i 1559. Tidligere fantes det også en husmannsplass under gården, Grova (Madsøygrova), der det ble holdt husdyr og ble bedrevet slått. Også litt sørøst for denne, i Kattvika, var det bosetning i tidligere tider (Erna og Ole Martin Johansen Pers. med.). Nær denne husmannsplassen finnes enda flere mindre områder med naturbeitemark som vitner om tidligere tiders skjøtsel.

Vi vil med dette takke Leka kommune for å ha fått i stand kartleggingen av Rossvika og også Kristin Floa, Leka kommune for nyttige innspill i forbindelse med kartleggingsarbeid og utforming av skjøtselsplaner. Videre vil vi takke fylkesmannen i Nord-Trøndelag v/ Gry Tveten Aune for deltagelse på befarings, samt nyttige innspill til kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplaner. En varm takk går også til familien Johansen for oppdraget, og for å ha bidratt til å øke kunnskapen om gården og dens historie. De har også villig har stilt opp på befarings, samt at de ga oss en svært varm mottakelse ved våre besøk i 2015 og 2016!

Mjosundet i Aure 01.04.2017

Rissa 01.04.2017

Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Solfrid Helene Lien Langmo

Innhold

Innhold	4
1. Generelt om kystlynghei	5
1.1 Ulike typer kystlynghei.....	5
1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei.....	6
2. Om Rossvika S naturgrunnlag og dagens drift	7
2.1 Kort områdebeskrivelse av Rossvika S.....	7
2.2 Driftsbeskrivelse.....	9
3. Skjøtsel av Rossvika S – beskrivelse av planlagte tiltak	11
3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei	11
3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei	11
3.3 Lyngsviing.....	13
3.4 Restaurering av kystlynghei	14
3.5 Mål for skjøtsel på Rossvika S	15
3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Rossvika S	17
3.7 Oppfølging av skjøtelsesplanen	24
4. Mer informasjon	26
5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.....	27
6. Kilder	31
7. Ortofoto/kart	33
8. Bilder	34
9. Artsliste	36
10. Veiledning til skjøtelsesplanskemaene	42

1. Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterefôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheimrådet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet, spesielt av de skjøtelsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold,

uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediaær bakli-hei, intermediaær kystlynghei, intermediaær tørr kystlynghei, intermediaær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktrevende arter og myrarter som klokkelyg, blokkebær, rome og bjønnskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkelyg, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttøringsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter,

men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2. Om Rossvika S, naturgrunnlag og dagens drift

2.1 Kort områdebeskrivelse av Rossvika S.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sør for bosettingen på gården Rossvika på Austra i Leka kommune, noen kilometer sør for tettstedet Sør-Gutvika. Her strekker den seg fra gården og nesten en kilometer til Madsøygrova og Nordsandhalsen. Lokaliteten grenser til havet samt et mindre myrparti i vest, beitemarker i sør, og til nakne berg og mindre kulturpåvirkede lyngheier i øst. Avgrensningen er i noe grad utarbeidet i samarbeid med grunneierne i forhold til hvor det er aktuelt å drive skjøtsel, og lokaliteten har da også en svært gradvis overgang mot de mindre kulturpåvirkede heiene i øst. I nord grenser den til hagemark som ligger som et belte mellom denne og gården. Her finnes også en gårdsdam. Berggrunnen innenfor hele lokaliteten består for det aller meste av sliret og båndet, delvis migmatittisk granodiorittisk gneis, mens lausmassene for det meste er tynne og stedvis også usammenhengende med mye berg i dagen (www.ngu.no). Enkelte steder går disse over i noe som minner mer om myr, men torvdybden er liten og arealene er således inkludert i lokaliteten. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er registrert som kystlynghei, og er for det aller meste å regne som fattig fukthei (60 %), men også med partier med tørrhei (ca 10 %), samt mye nakent berg (ca 30 %). Tørrheia finnes for det aller meste i de grunnlendte partiene. Partiene med nakent berg ligger i finskala mosaikk med lyngheiene. Det samme gjelder mindre partier som er mer myrpreget, og skillet mellom hei og myr er svært glidende. I enkelte områder finns myrpregede arealer øverst på knausene. Disse områdene har store likhetstrekk med høyere tuenivå av den terrengdekkende myra som lenger sør langs kysten dekker store arealer.

De områdene som i dag har størst likhetstrekk med intakt kystlynghei ligger nord og vest i lokaliteten. I vest finnes det da også noen mer myrpregede områder. I øst er lokaliteten mer preget av gjengroing, samt at et mindre område er tilplantet med bergfuru. Her ligger også noen mindre områder som tidligere var benyttet som slåtteeing og beitemark, men som i dag er totalt dominert av lyng og ung bjørkeskog. Med en kombinasjon av rydding og sviing kan disse partiene sannsynligvis være restaurerbare beitearealer.

Rossvika S oversiktskart

0 200 400 600 m

Målestokk 1:5500

Tegnforklaring

- Nye lokaliteter Rossvika
- Plantefelt
- Dammer
- Ly
- Tidligere slåttemark
- Steinrøys
- Eksisterende gjerder
- Planlagt gjerde
- Elv
- Bekk
- Kraftlinje

Figur 2. Oversiktskartet viser lokaliteten i sin helhet merket med rødt. Kartet viser også de to tilgrensende lokalitetene Nordsandhalsen og Madsøygrova. Som en ser er mye av lokaliteten dekket av ungskog. I tillegg kommer arealet med plantefelt (merket med grønn farge). Videre er gårdsdammen i nord og en mindre dam innenfor lokaliteten merket med lys blåfarge, og gjerdet som skiller utmark fra innmark er merket med gult mens det nye planlagte gjerdet er merket med gul stiptet linje. Også et par områder som tidligere ble brukt som slåttemark er merket med gult. Det som ikke har noen farge på kartet, er arealene der grunnlendt mark, myrpregede områder og kystlynghei for det meste inngår i tette mosaikker. Arealer der sauen finner ly er merket med rosa. I øst er kraftlinja merket med blå, og i tillegg er den nevnte steinrøysa merket med et gult punkt. Kartet er utarbeidet i QGIS med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

2.2 Driftsbeskrivelse

Driftsbeskrivelsen utarbeides av grunneier/bruker. Den beskriver dagens bruk og status på lokaliteten. Veiledning finnes i kapittel 10. Denne beskrivelsen er noe supplert av Solfrid Helene Lien Langmo i forbindelse med utarbeidelse av selve skjøttsplanen 27.02.2017 i samråd med grunneierne. Suppleringene er merket med blå skrift.

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 17.04.2016.
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart): Dagens beite foregår ved beiteslipp på området, vår, sommer og høst. Dyrene beiter fritt på hele eiendommen med unntak av enkelte arealer med innmark som er inngjerdet, og beiteperioden er fra ca 15. mai til 15. september.
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Slipper ca. 150 sau og lam på området og i utmarka.
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): Ingen nåværende opplegg for sviing.
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: Ingen andre skjøtselstiltak enn beiting.
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)? Området er tidligere trolig bare skjøttet ved beiting og slått (slåtteeng). Hvis det har funnet sted sviing ligger dette langt tilbake i tid.
Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres? Nei, ingen konkrete planer (noe skogtynning). Området er planlagt svidd etter hvert som skogen ryddes med tanke på gjenopptagelse av lyngheiskjøtsel.
Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området (sjeldne arter, problemarter, kulturminner, vern etc.)? Nei Grunneierne påpekte ved undersøkelsene 11.11.2015 ei steinrøys som har en svært merkelig form og av ukjent opphav (32N N 7218982 Ø 631383). Hvorvidt denne er å regne som et kulturminne er ikke kjent.
Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: Regelmessig tilsyn i beitesesongen.
Beskriv tilgang til ly på beite: Det er ly i gammelt plantefelt av furu i området. I tillegg finnes en del større steinblokker i området som også benyttes som ly. Det samme gjelder et par mindre bjørkeholt i nærheten av det nevnte furufeltet, samt i skogen ned mot Madsøygrova. Også ha-

gemarka mellom gården og lyngheiene bærer tydelig preg av slik bruk.

Beskriv rutiner for eventuell nødfôring og plassering av fôrplass: Nødfôring og forplass i plantefeltet.

Beskriv vanntilgang til dyra på beite: Vanntilgang i to bekker og gårdsdam i området.

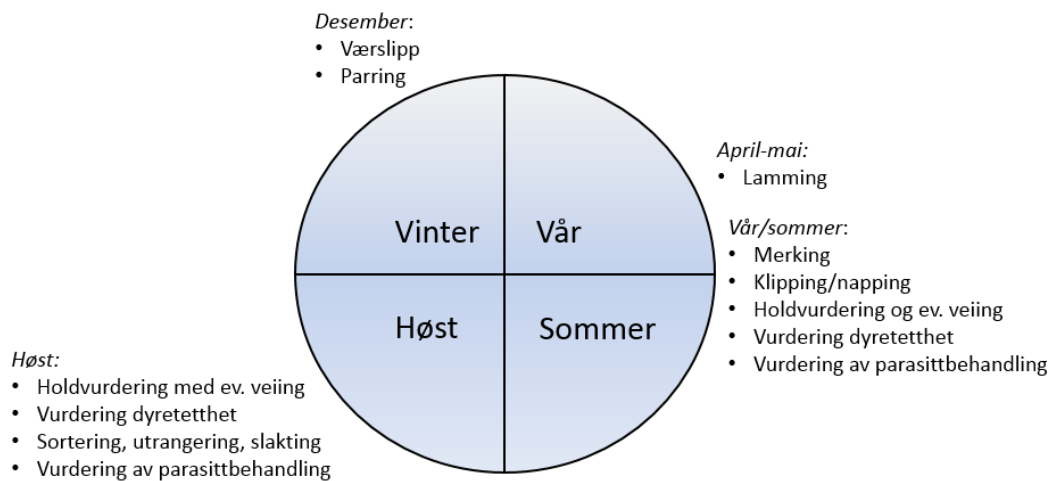
Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»): Ingen relevante.

Driften gjennom året – legg til aktiviteter:

Lamming ca 1. – 17. mai.

Dagens beite foregår ved beiteslipp på området fra va 15. mai til 15. september.

Slakting foretas etter innsett.

Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til? Vurderer inngjerding av området.

Andre kommentarer:

3. Skjøtsel av Rossvika S – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsfôring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdatab.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernløva), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvædet og skadet røsslyng forringer beiten mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å fôre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhegning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnet gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næ-

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

ringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslaktning må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drekthet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige

lige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøttsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauene. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

3.5 Mål for skjøtsel av Rossvika S

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtelsesplan: 01.04.2017			
Dato befarings: 11.11.2016 og 17.06.2016			
Dato samtale med grunneier/bruker: 11.11.2016, 17.06.2016, 03.03.17			
Utformet av: Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Oldervik		Firma: Bioreg AS	
UTM sone: 32	Nord: 7218708	Øst: 631210	Gnr./Bnr.: 4/1
Areal (nåværende): 165,5 daa		Areal (etter evt. restaurering): 165,5 daa	
Del av verneområde: Nei		Hvilket vern: Ingen	
Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Like øst for lokaliteten finnes en lavspenningslinje. I sørøst ligger den så vidt innenfor lokaliteten i et lite parti. Like sør for lokaliteten, i Madsøygrova, ligger ei hytte. I nord grenser lokaliteten til hagemark nær gården, og i nordøst til et skogkledd lite dalsøkk. Brenning må derfor utføres med største forsiktighet for å hindre brannen i å spre seg til omkringliggende arealer, og det kan derfor kun brennes under gunstige vindforhold. Ved 32N N 7218982 Ø 631383 nord i lokaliteten, finnes en steinrøys av ukjent opphav. I og med at det er registrert arkeologiske minner i området, men utenfor lokaliteten, bør en ved skjøtsel av området ta hensyn til denne og lignende røysen om en kommer over flere. Skulle det vise seg at dette er en gravhaug, bør den ryddes for ungsog. Ryddingen skal ikke skade gravhaugen, og stein skal ikke fjernes. I tillegg skal brenning av hogstavfall ikke gjøres på eller nær slike hauger (minst 30 meter unna), da det kan ødelegge for fremtidige historiske undersøkelser (Karbon fra brenningen kan vanskeliggjøre karbon-datering av eventuelle funn fra haugen). Heller ikke bør det foretas lyngbrenning på haugen av samme årsak. Før eventuell skjøtsel settes i gang bør en vurdere å kontakte Nord-Trøndelag fylkeskommune som er forvaltningsmyndighet for slike kulturminner.			
MÅL			
Hovedmål for lokaliteten: Lokaliteten skal være en del av et større sammenhengende kulturlandskap knyttet til gården Rossvika. Verdien på lokaliteten, og dermed også beiteverdien i området, skal økes gjennom gjenopptagelse av lyngsviing og rydding av kratt og ungsog. Lokaliteten skal videre holdes åpen og uten innslag av fremmede arter, noe som oppnås gjennom kombinasjon mellom sauebeite store deler av året og lyngsviing.			

Konkrete delmål:

Restaurering:

I en restaureringsfase må busker og trær ryddes og fjernes før brenning. Spesielt er det viktig å ha fokus på fjerning av bergfuru og sitkagran som er i spredning i området. Et område med bjørk nær dagens treplantasje, samt nær Madsøygrova bør settes igjen til le for sauene for å se om dette kan erstatte plantasjens funksjon.

Beite:

Området beites i dag med sau store deler av året. Driften skal være tuftet på et opplegg som sikrer god dyrevelferd. Sauene skal ha tilgang på naturlige leplasser, og hvis dette ikke finnes må det settes opp leskur. Dyrene skal også ha regelmessig tilsyn, og om nødvendig gis tilleggsfôr, noe som med fordel kan gjøres nær gården slik som i dag.

Lyngsviing:

Gjennom gjenopptagelse av lyngsviing skape en mosaikk av røsslyng i forskjellige aldersstadier. Sviingen vil i sin tur øke den totale beiteverdien på området.

Ev. spesifikke mål for delområde®:

Områdene som tidligere var slåttemark ryddes for skog og svis (Områder merket gult på Fig. 3). Disse kan i neste omgang trolig brukes som beite, men hvordan disse utvikler seg etter sviing er vanskelig å forutse. Det kan også være flere mindre lignende flekker i denne delen av lokaliteten som etter sviing vil fremstå som beitemark og ikke lynghei etter sviing.

Tilstandsmål arter:

Oppnå mosaikk av røsslyng i ulike aldersstadier.

Øke innslaget av urter og gras.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

Generelt bør oppslag av busker/trær hogges. Einerbusker og senkerformert gran brenner godt og trenger ikke hugges ut på forhånd, men mer høyvokst einer kan bli vanskelig å brenne og en bør vurdere fjerning av denne.

Generelt bør ryddeavfall brennes utenfor lokaliteten. Bålplassene kan med fordel gjenbrukes uansett hvor de anlegges.

Nye oppslag av busker og kratt må kontinuerlig fjernes, og særlig må fokuset rettes mot sitkagran og bergfuru som sprer seg i området. Bergfuru sprer seg fra et plantefelt innenfor lokaliteten, og spredningen er i all hovedsak konsentrert til et område vest og nordvest for denne, men sitkagrana har kommet andre steder fra, og finnes som spredte enkeltbusker innenfor lokaliteten. Det ble ikke registrert konglebærende sitkagran i 2016, men noen av trærne er så store at de trolig vil bære kongler med det første. Det er derfor et mål å få fjernet disse så raskt som mulig.

Bergfuruplantasjen innenfor områder må hugges for å hindre videre spredning. Om det finnes andre plantasjer i nærområdene, særlig av sitkagran, bør en også vurdere å fjerne disse i samarbeid med grunneier med tanke på frøspredning inn i lokaliteten, og også generelt med tanke på frøspredning i de omkringliggende kystlyngheiene.

3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Rossvika S

Stipulerte kostnader er delvis beregnet av Jacob Sandvik etter en befaring på lokaliteten sammen med grunneierne 01.08.2016.

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:

En driftsform med helårs utgangardrift krever godkjenning fra Mattilsynet, og det er Mattilsynet som setter kriterier for driftsopplegget samt for et tilsyn som tar høyde blant annet behov for tilleggsføring og ly når forholdene krever det. Området beites i dag ikke med utegangersau, men en omlegging til slik drift bør i alle fall vurderes. Dette må da sees i sammenheng med antallet beitedyr som lokaliteten kan forsyne.

Slik området er skjøttet i dag, er det beitet med 150 dalasau fra ca 15. mai til 15. september. Disse beiter også fritt på resten av eiendommen. De blir tilleggsforet nær tunet samt i plantefeltet innenfor lokaliteten. Beitetrykket er trolig noe lavt for å holde området åpent om en kombinerer beitet med sviing. Det er derfor en forutsetning at beitesesongen strekkes så langt det er forsvarlig, samt at lokaliteten gjerdes inne slik at en har kontroll på beitetrykket. Dette må i sin tur overvåkes nøye for å unngå overbeiting på nysvidde områder hvor beitepresset kan bli svært stort. Det er også viktig å merke seg om beitepreferansene på området endres når det gjerdes inne og mye av skogen fjernes. Regulering av beitet ved hjelp av strøm kan bli aktuelt hvis det viser seg at beitrtrykket blir for stort eller veldig skjevfordelt innenfor lokaliteten. Hvorvidt dette må iverksettes, er imidlertid ikke mulig å forutse da dyrene har tilgang til store beitearealer også utenfor selve lokaliteten.

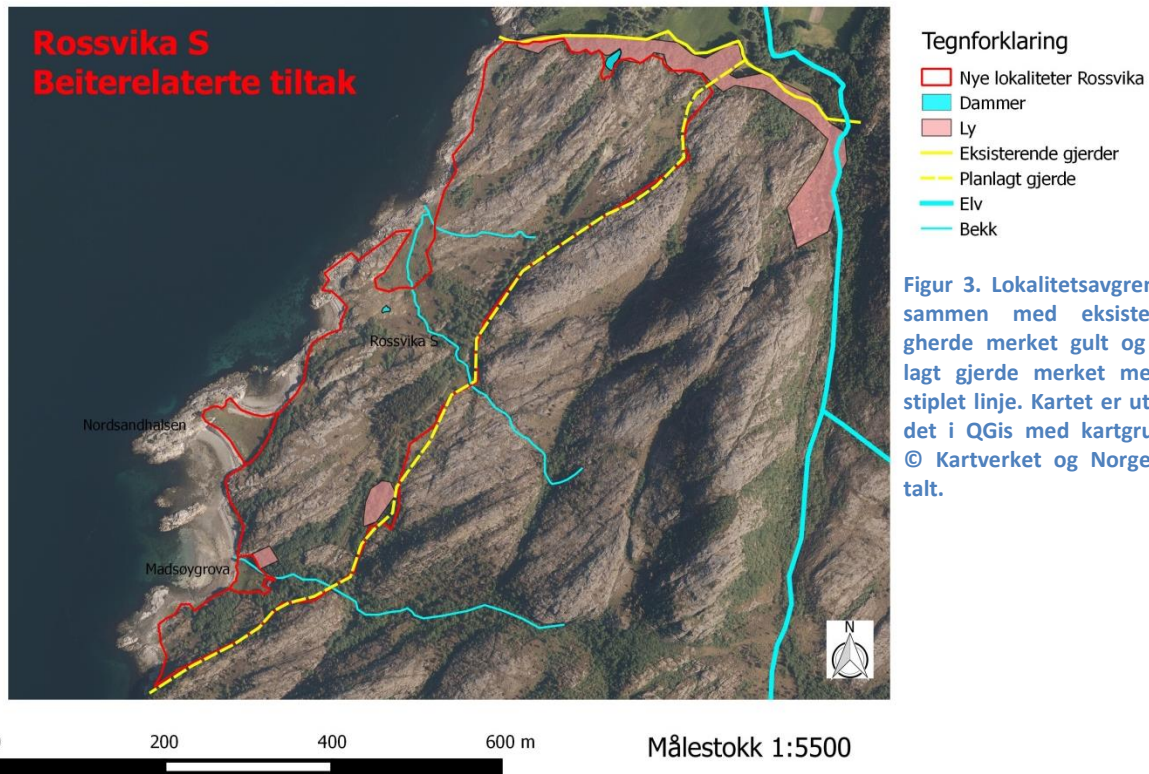
Skulle det vise seg at de foreslåtte arealene som settes igjen som ly for sauene blir for små, vil en komme med forslag om å sette opp et leskur i det området der plantefeltet ligger i dag. Her er sauene vant til å finne ly fra før, i tillegg til at det er en liten bergvegg her som er godt egnet til å bygge skuret inntil.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak, beiting og tilrettelegging for beiting:		166 daa	
Beiting med dalasau så lenge sesongen tilsier det. Regulering av beitetrykk ved inngjerding av lokaliteten/deler av den.	Årlig		
Inngjerding av lokaliteten Opparbeidelse av trase for gjerde	2017	2 mann i 5 dager a 7,5 timer pris per time kr 400 = 30 000,-	
Innkjøp og oppsetting av gjerde på ca 1100 meter	2017	60 000,-*	
Grind på veien mot Reppen		1500,-	

* Kostnaden på selve gjerdet er kommet frem i samtaler med grunneier.

Utstyrsbehov knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting:

Nettinggjerde, stolper, jernstolper, bor for å feste jernstolper i berget, motorsag, ryddesag, grind, (utstyr for elektrisk gjerding ved behov. En slik kostnad vil i så fall komme i tillegg).

3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:

Noe av formålet med sviingen er som nevnt å lage en mosaikkstruktur av lyng i ulike aldersfaser, og en bør derfor legge opp til å spre brannflatene utover. Det bør stå igjen en del kantsoner med eldre lyng. Sviing bør fortrinnsvis skje i striper og flekkvis, snarere enn i sirkler. Brenninga må skje når bakken er frossen eller våt, men lyngen likevel er så tørr at den lar seg brenne. Det er også viktig med gunstig vindretning i dette området, med tanke på at det er bebyggelse i begge endene av området. Slike forhold er ikke alltid til stede, og en vil etter hvert oppdage at det ikke er sikkert en får brent like mye (eller noe som helst) alle år. Om det et år ikke lar seg gjøre å brenne i løpet av vinterhalvåret kan dette gjennomføres et senere år.

Ved sviing av små flater kan en likevel enklere se hvordan sviingen slår ut på lyngen (særlig der mye av den gamle lyngen er død og en enda ikke helt ser hvor mye som spirer fra røtter/frøbank på grunn av beitetrykket i området). Sviing bør i første rekke skje i områder med gammel, levende og grov lyng, i områder med mye død lyng der en samtidig ser at det står igjen noe av den gamle lyngen, eller der det er tydelig at denne kommer opp igjen fra frøbank/gamle røtter. Brenning bør skje på frossen mark, særlig med tanke på å spare røtter og frøbank, men også for å unngå å sette fyr på selve torva. For å ha best mulig kontroll på brannen, er det en fordel å svi av mot vinden.

Lokalitetens areal er på 166 daa, hvorav ca 50 daa er nakne berg eller svært grunnlendte partier. I tillegg finnes noen mer myrpregede partier. I de grunnlendte partiene er det lite aktuelt å svi da de i stor grad består av heigråmose i mosaikk med nakne berg, og en må derfor heller konsentrere seg om de arealene med dypere jordsmonn. Heller ikke arealer med tydeligst myrpreg, samt de fragmentene av strandenger som finnes langs sjøen er aktuelle for sviing.

I og med at arealene med lynghei ligger spredt i lokaliteten, og at det per nå er en god del ungsskog her, er dagens svibare areal i overkant på 40 daa. Dette arealet består av de større, sammenhengende arealene med lynghei midt og nord i lokaliteten. I tillegg finnes mange mindre flekker med røsslyng i skråningene som også kan svi. For å svi slike flekker anser en det mest effektivt å svi en og en eller noen få flekker samtidig. Ellers finnes det som nevnt lyngheier (baklihei) også i nordvendte skråninger, men her er også mye einer og ung bjørk. Før dette skal kunne regnes som svibare arealer må de ryddes for ungskog.

Innenfor de større sammenhengende svibare arealene, bør det legges opp til en mosaikk med brannflater. Etablering av ny vegetasjon i brannflater vil variere mellom lokaliteter og ut ifra hvor vellykket lyngsviinga har vært. Det er i dag ikke brannflater i området som kan brukes for å beregne hastighet på revegetering. Anbefalt tid mellom hver brenning er derfor satt på generelt grunnlag til 10-20 år. Skal en gå ut fra en rotasjonstid på lyngen på 20 år vil dette tilsa at det svis et areal på ca 2 daa hvert år. Når det aller meste av ungskogen er fjernet fra lokaliteten vil det svibare arealet være betraktelig utvidet, og trolig ligge mellom 80 og 110 daa, noe som tilsier at en hvert år kan svi mellom 4,5 og 5,5 daa. De første årene kan en likevel med fordel svi noen større flater, opp mot 10 daa, og gjerne i arealer med mye død lyng etter tørken i 2013 (Viktig å se etter at i alle fall noe av lyngen her regenererer før en svir det av).

Lar ikke dette seg gjøre å svi større sammenhengende områder i løpet av de første årene, vil en anbefale forsøk med punktsviing, da alle sviing her vil være verdifull for å se hvordan lyngen responderer. Størrelsen på brannflatene må uansett tilpasses terrenget og tilgjengelig mannskap.

Som en start vil en foreslå at en i løpet av de første årene med brenning, svir arealene markert som svibart (mørk blå farge) vest for veien som går gjennom lokaliteten, samt arealet sør i lokaliteten (Arealer merket med en rød x på fig. 4). Dette er arealer som topografisk bør være greie å svi av. Langs den allerede eksisterende veien vil det være naturlig å etablere en branngate om arealet skal svis fra vest mot øst.

Hvilket areal en svir når, og om en i det hele tatt får til å svi, vil være avhengig av vær og vindforhold. Etter første sviing vil en vite mye mer om hvordan lyngen innenfor lokaliteten responderer på sviing, og hvordan det står til med frøbanken. Det er viktig at vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene registreres for å kunne anslå regenereringshastigheten til lyngen, for så eventuelt å korrigere tidsperioden mellom hver brenning. Noter gjerne også hvilke urter som etter hvert blir dominerende, samt hvor fort de ulike artene går tilbake. Slik kunnskap er verdifull når en senere skal se på vegetasjonsutviklingen på lokaliteten i et lenger tidsperspektiv. Ut over de markerte svibare arealene, kan også enkelte mindre partier ellers i lokaliteten der det finnes gammel grov lyng punktsvis.

Lyngsviingen i området opphørte for flere generasjoner siden, og det er i en startfase nødvendig at brukerne får kurs i lyngsviing, hvor det leies kompetanse til denne jobben. Samarbeid med andre krefter i Leka med erfaring innen lyngsviing vil være naturlig. Det samme er deltagelse på kurs i lyngsviing andre steder i kommunen/fylket.

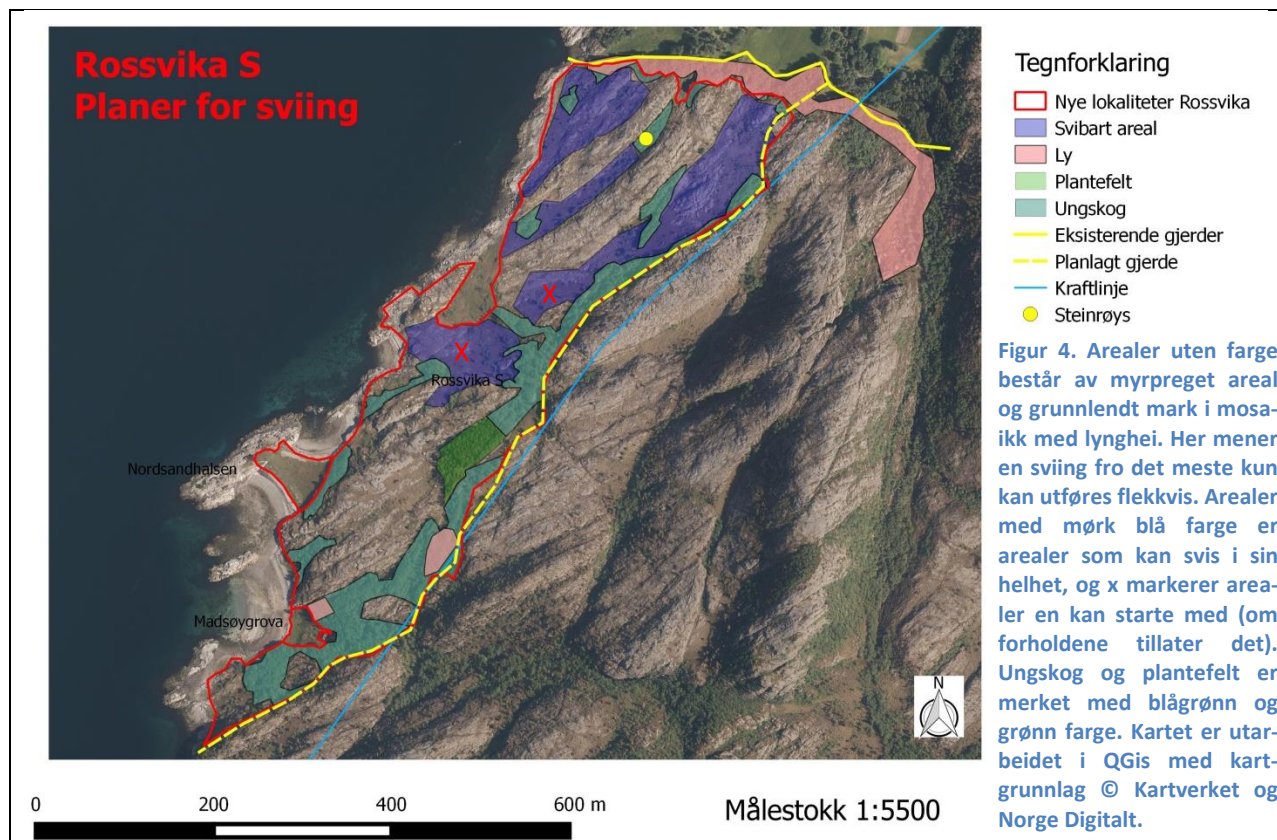
Det er svært viktig å være oppmerksom på at sitkagran kan spire i store mengder i brannflater i kystlynghei. Hvis dette skjer, må småplantene fjernes etter hvert. Det samme gjelder også for andre treslag, og også andre urter, som eventuelt viser seg å bli et problem. Det er viktig at plantene fjernes tidlig, eller stubbes svært lavt. Rydding av en kystlyngheilokalitet på Stokkøya i Åfjord viste at sitkagran er i stand til å sette nye skudd langt nede på stammen om det står igjen grønne deler etter at treet er kappet ned.

Sett i forhold til terrenget er det oftest en fordel å starte brann nederst i hellinger og la brannen utvikle seg oppover. Dette forutsetter likevel at brannen stopper når den kommer til toppen og ikke fortsetter på andre siden av haugen. Opparbeidelse av branngater kan derfor være nødvendig. Nord i lokaliteten vil det innenfor det svibare arealet på fig 4 være viktig at brannen ikke får spre seg ned i skogen på baksiden, ei heller østover. Lyngbrenning er krevende og en full mestring av denne skjøtselen vil strekke seg over mange år. Når man skal opparbeide seg erfaring med lyngbrenning anbefales det å starte brenning i enkle områder som er naturlig avgrenset i terrenget. Det er også viktig at disse områdene ikke er for store. Hvis en er utrygg i forhold til brenning vil det være naturlig å leie inn hjelp fra erfarent hold i startfasen. Brenning kan utføres hele vinteren så lenge været og jordforholdene tilsier det. Merk SNOs retningslinjer om tidspunkt for sviing i vedlegg 2. Erfaringer tilsier at enkelte fuglearter, eks hubro, ligger på reir tidligere enn 15. mars.

Det er også viktig at sviingen legges opp slik at arealer med trær som skal stå igjen som ly for sauene ikke brennes. I eller nær disse treklyngene bør en kun punktsvi gammel lyng.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak sviing: Rossvika S	Ca 10 daa årlig i en femårsperiode ¹	10*1000kr/daa = 10 000 kr	
Utstysrsbehov knyttet til sviing: Brannvifter, gassbrenner, kompetent personell			

¹ Skal en få svidd så mye som 10 daa årlig over en lengre periode, er det naturligvis en forutsetning at en først starter med rydding av ungsbogen innenfor lokaliteten.

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak:

Generelt bør oppslag med busker/trær hogges ut ved høyde over ca. 1 meter for å forhindre videre gjengroing. Einerbusker og senkerformert gran brenner godt og trenger ikke hugges ut på forhånd, men skulle store busker/stammer stå igjen etter brann bør disse fjernes. Einer- og granlik (senkerformerte trær) kan i sin tur bidra til å binde jorda, særlig i bratte skråninger og hindre erosjon på grunn av saue-tråkk som kan oppstå på grunn av høyt beitetrykk i nysvidde områder. En bør vurdere om disse skal få stå noen år før de eventuelt fjernes. Unntak for fjerning av skog er arealer som er avmerket som leområder på kartet på fig 5 (rosa farge).

Generelt bør ryddeavfall brennes utenfor lokaliteten, men i og med at dette på det aktuelle området vil medføre mye kjøring, vil en foreslå at det etableres bålplasser på strendene innenfor lokaliteten (først og fremst på rene steinstrender fremfor arealer med tangvoller og fragmenter av strandengvegetasjon), eventuelt i myra i vest (som ligger utenfor lokaliteten og for øvrig er et gammelt torvtak). Dette på grunn av at disse bålene vil utvikle høy varme som i sin tur kan skade røtter og frøbank i jorda. Bålplassene kan med fordel gjenbrukes. Transporten kan med fordel skje på frossen mark, særlig om en bruker traktor/ATV i til denne jobben. Også den allerede eksisterende veien gjennom lokaliteten kan benyttes til slik transport. Blant annet gjelder dette et par klynge med bjørk nær plantasjen med bergfuru innenfor lokaliteten, samt et areal ved Madsøygrova. Disse kan til en viss grad overta som skjulested når furutrærne hogges, og bærer også i dag preg av at sauene står her en del. I Madsøygrova kan en likevel fjerne noen bjørker innenfor ruinene av huset, slik at restene av grunnmurene ikke ødelegges. Det er viktig å merke seg at sauene også finner skjul utenfor den aktuelle lokaliteten. Skulle dette vise seg å gi for lite skjul, bør en som nevnt vurdere å sette opp et leskur i området der furuplantasjen står i dag.

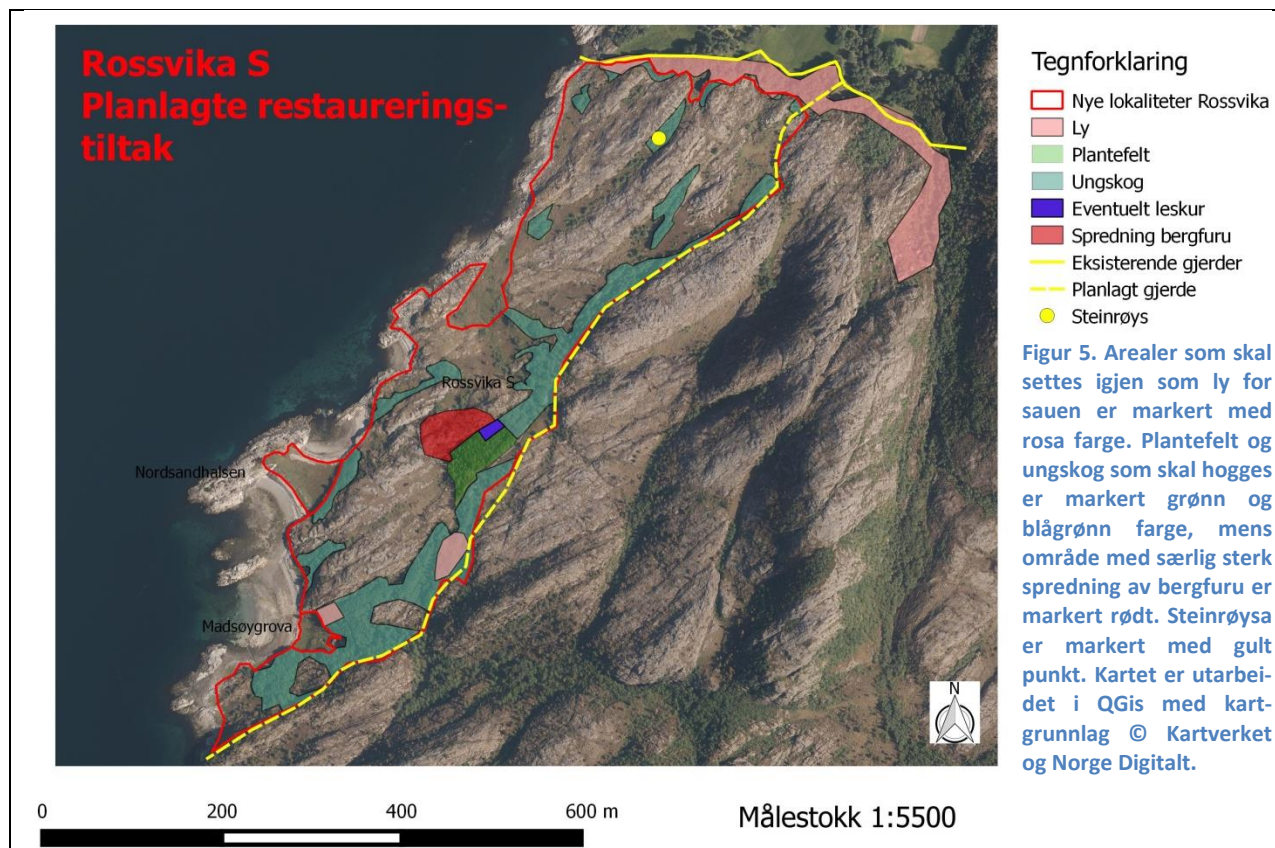
Nye oppslag av busker og kratt må kontinuerlig fjernes. Dette gjelder også oppslag av fremmedarter som sitkagran, som kan spire i store mengder på nybrente områder. Noe ungbjørk kan imidlertid settes igjen da det kan være et viktig tillegg for sauene.

Bergfuruplantasjen innenfor området må hugges for å hindre videre spredning. Areal som allerede har betydelig spredning av bergfuru er markert med rød farge på fig 5. Om det finnes andre plantaser i nærområdene, særlig av sitkagran, bør en også vurdere å fjerne disse i samarbeid med grunneier med tanke på frøspredning inn i lokaliteten, og generelt for å hindre spredning i lyngheiene rundt gården. Det ble ikke registrert konglebærende eksemplarer av sitkagran innenfor lokaliteten, men noen få individer er store nok til å bære kongler i løpet av få år.

Mekanisk fjerning av bjørk på steinrøysa markert i fig 5 bør utføres med forsiktighet slik at en unngår ødeleggelse av strukturen i røysa.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Spesifikke restaureringstiltak:			
Hogst av ungskog og treplantasje innenfor lokaliteten.	2017/2018	2 mann i 15 dager a 7,5 timer, pris per time kr 400 alt inkl. Gir en arbeidskostnad på kr 90 000,-	
Fjerning av nye oppslag av fremmede bartrær	Årlig	2 mann i 4 dager a 7,5 timer, pris per time kr 400 alt inkl. Gir en arbeidskostnad på kr 24 000,- ²	
Utstysbehov knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Motorsag, ryddesag, verneutstyr, ATV/lett traktor (kun på frossen mark)			

² Hvorvidt dette blir nødvendig, avhenger av hvor stort oppslaget av nye bergfuru- og sitkaplanter fra frøbank blir etter at de eksisterende er fjernet. Dette er et arbeid som kan bli pågående i mange år. Som en kjenner til, har sitkagran svært god spireevne i nybrente arealer.

3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK

Beskrivelse av andre tiltak, ut over restaurering, sviing og beiting.

I Madsøygrova og på Nordsandhalsen er det registrert lokaliteter med naturbeitemark. Også i Kattvika like sør for Madsøygrova, og langs sjøen mellom Madsøygrova og Nordsandhalsen finnes noen mindre flekker med tidligere naturbeitemark. Disse er i dag helt gjengrodd med einer (markert blå på fig 6). Der det er gress og lyng under eineren, kan en rydde all einer, der det er jord under bør en gjøre dette i etapper, slik at en får etablert gress og urter før all einer blir fjernet.

Langs veien mellom Madsøygrova og Rossvika finnes som nevnt tidligere skjøttede slåttearealer (jf. fig 8) som i dag er helt gjengrodd med lyng i tillegg til en del einer (markert gule på fig 6). Ved rydding og sviing kan det med tiden tenkes at en del av disse arealene og de nevnte partiene langs sjøen i sør, går tilbake til beitemark snarere enn lyngheier. Også disse områdene bør derfor inkluderes i arealene som ryddes for busker og kratt, og de kan ved behov med fordel svis allerede i 2017/2018. Sviing er i første rekke aktuelt på de nevnte tidligere slåttearealene, og ikke på arealer som er helt dekket av einer.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak: Rydding av busker og kratt samt sviing innenfor arealer med tidligere beite- og slåttemark innenfor lokaliteten.	2017	Beløpet er inkludert i kostnadsoverslagene ovenfor.	

UTSTYRSBEHOV: Motorsag, ryddesag, verneutstyr, ATV/lett traktor (kun på frossen mark), Motor-

sag, ryddesag, verneutstyr, ATV/lett traktor (kun på frossen mark), brannvifter, gassbrenner, kompetent personell

Tegnforklaring

- Nye lokaliteter Rossvika
- Ly
- Tidligere slåtteareal
- Tidligere beitemark
- Planlagt gjerde

Figur 6. Her ser en de tidligere slåttearealene markert gule, mens de tidligere beitearealene er markert med blått. Det kan også tenkes det finnes flere lignende arealer i dette området. Hvorvidt disse arealene etter rydding av einer (og eventuell brenning), blir lynghei eller beitemarker er noe vanskelig å forutse. Kartet er utarbeidet i QGis med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

0 200 400 600 m

Målestokk 1:3000

Annet:

3.7 Oppfølging av skjøtelsplanen

Utarbeides av fagkyndig kartlegger. Veiledning finnes i kapittel 10.

OPPFØLGING

Skjøtelsplanen skal evalueres innen 5 år:

Ja

Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper:

Lokaliteten er mangelfullt undersøkt for beitemarksopp.

Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert:

Nei

ANSVAR

Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsplanen:

Erna og Ole Martin Johansen, Ole Kristian Johansen

4. Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på DNs hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norderhaug, A. & Johansen L. 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
Navn på lokaliteten: Rossvika S		Kommune: Leka		Områdenr.:	
ID i naturbase: NY		Registrert i felt av: Solfrid Helene Lien Langmo		Dato: 11.11.2015 og 17.06.2016	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Erna og Ole Martin Johansen, grunneiere Ole Kristian Johansen, sønn av grunneierne				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Hovednaturtype (% andel fordeling): Kystlynghei (T34) 50 %			Grunntyper etter NiN, M1:5000 (% andel fordeling): Kalkfattig kystlynghei (T34-C-2) 45 % Kalkfattig baklihei (T34-C-1) 5 %		
Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): Nakent berg (T1) 30 % Jordvannmyr (V1) 5% Nedbørsmyr (V3) 15 % Fragmenter av strandeng (T12) Driftvoll (T24)			Uttørkingseksponeerte svært og temmelig kalkfattige berg, bergvegger og knauser (T1-C-2) 30 % Svært kalkfattig myrkant (V1-C-5) 5% Ombrotrof myrflate (V3-C 1) 10% Ombrotrof myrkant (V3-C-2) 5% Strandenger i øvre geolitoral og supralitoral T12-C-2 Beskyttede og moderat eksponerte driftvoller T24-C-1		
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder tatt i forbindelse med registreringene 11.11.2015 og 17.06.2016		
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11): (P1Obv), P1 Obk Påvirkningen av veien er svak, og det er svært varierende hvor opparbeidet den er. Påvirkningen av kraftlinja er svært liten da den stort sett består av stolper boltet fast i fjellet.					
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	
< 20 m	x	God		Slått	
20-50 m		Svak	x	Beite	x
50-100		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	
				Park/hagestell	
Vegetasjonstyper: Tørr lynghei (H1) Fuktig lynghei (H3) Røsslyng-bjønnekamhei (H4) Bergknaus og bergflate (F3) Ombrotrof tuemyr (J2) Skog-/krattbevakst fattigmyr (K1) Fattig tuemyr (K2) Fattig fastmattemyr (K3) Intermediær fastmattemyr (L2) Øvre salteng (U5) Flerårig gras/urte-tangvoll (V2)					

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøttselsplanen)

Innledning:

Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 17.06.2016, på oppdrag fra grunneier. Den ble også oppsøkt ved et tidligere besøk den 11.11.2015. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartleggingen av kulturlandskapet i Rossvika, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter knyttet til dette, samt å utarbeide skjøttselsplaner for eventuelt registrerte utvalgte naturtyper. Grunneierne Erna og Ole Martin Johansen deltok også under registrering. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger sør for bosettingen på gården Rossvika på Austra i Leka kommune, noen kilometer sør for tettstedet Sør-Gutvika. Her strekker den seg fra gårdshusa og nesten en kilometer til Kattvika og Nordsandhalsen. Lokaliteten grenser til havet samt et mindre myrparti i vest, beitemarker i sør, og til nakne berg og mindre kulturpåvirkede lyngheier i øst. I nord grenser den til hagemark som ligger som et belte mellom denne og tunet i Rossvika. Her finnes også en gårdsdam. Berggrunnen består for det aller meste av sliret og båndet, delvis migmatittisk granodiorittisk gneis, mens lausmassene for det meste er tynne og stedvis også usammenhengende med mye berg i dagen (www.ngu.no). Enkelte steder går disse over i noe som minner mer om myr, men torvdybden er liten og arealene er således inkludert i lokaliteten. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h). Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten er registrert som kystlynghei, og er for det aller meste å regne som fattig fukthei (60 %), men har også partier med tørrhei (ca 10 %), samt mye nakent berg (ca 30 %). Bergene ligger i finskala mosaikk med lyngheiene. Det samme gjelder mindre partier som er mer myrpreget, og skillet mellom hei og myr her er svært glidende. I enkelte myrpregede områder finnes likhetstrekk med høyere tuenivå av terrengdekkende myr som finnes lenger sør langs kysten.

Etter NiN 2.0 blir oppdelingen noe annerledes. Dette på grunn av at definisjonene av hva som kan falle inn under myr er noe annerledes etter NiN. Nakent berg (T1) utgjør fortsatt ca 30 %, og er for det meste å regne som uttørkingseksponeerte svært og temmelig kalkfattige berg, bergvegger og knauser (T1-C-2). De myrpregede områdene innenfor lokaliteten består av både nedbørsmyr (V1), ca 5 % og nedbørsmyr (V3) ca 15 %. Jordvannmyrene er for det aller meste å regne som svært kalkfattig myrkant (V1-C-5), med enkelte fragmenter av litt kalkfattig myrkant (V1-C-6) langs en liten bekk som renner gjennom lokaliteten, til sammen ca 5 %. Nedbørsmyrene er for det meste å regne som ombrotrof myrflate (V3-C 1) (10 %), men også med partier med ombrotrof myrkant (V3-C-2) 5%. Det meste av kystlyngheiene innenfor lokaliteten er etter NiN 2.0 å regne som kalkfattig kystlynghei (T34-C-2) (ca 45 %), men også med mindre områder som kan føres til kalkfattig baklihei (T34-C-1) (ca 5 %). Gjeldende hevdform er beite (Y1). Naturtypen er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på rødlista for naturtyper fra 2011.

Artsmangfold:

Røsslyng dominerer store partier innenfor lokaliteten sammen med mye krekling og blokkebær. I tillegg finnes spredt blant annet finnskjegg, gulaks, kornstarr, tepperot, legeveronika og sølvbunke. I de mest grunnlendte partiene og på knausene finnes mye heigråmose sammen med røsslyng og blokkebær, sammen med blant annet tiriltunge, kornstarr og kattedot (spredt). På knausene kommer også en del fjellplanter som rypebær, greplyng, rabbesiv og stivstarr. I de nordvendte skråningene, samt i enkelte av

de flatere partiene i øst finnes mye blåbær og blokkebær. I de fuktigere og mer myrlendte områdene finnes i tillegg en del torvull samt arter som slåttestarr og småbjørneskjegg. Stedvis, særlig i skråninger og i øst er lokaliteten gjengroende med en del ung bjørkeskog i tillegg til et område som er tilplantet med bergfuru. Denne er i spredning i området. Det samme gjelder for sitkagran og norsk gran. Den norske grana formerer seg for det meste med senkere.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Tidligere drift: Hos Rygh (1919) får en opplyst at gården første gang er nevnt i kildene som Roßeuig allerede i 1559, men funn i området fra steinalderen, tyder på at området har vært i bruk mye lenger. Tidligere fantes det også en husmannsplass under gården, Grova (Madsøygrova), der det ble holdt husdyr og ble bedrevet slått. Nær denne husmannsplassen finnes enda flere mindre områder med naturbeitemark som vitner om tidligere tiders skjøtsel, og ifølge grunneier var det også i Kattvika tidligere bosetning, men dette ligger lengre tilbake i tid. Dagens grunneiere opplyser at gården var i drift med storfe og sau frem til ca. 1973. I denne perioden ble det kun beitet om sommeren, samt at bruken av utmarksbeite gradvis minket. Engene rundt husene var trolig noe gjødslet med storfe gjødsel i denne perioden, men det ble ikke brukt kunstgjødsel. Etter at forrige bruker kuttet med husdyr, ble områdene beitet med sauer fra omkringliggende gårder.

Nåværende drift: Fra 1982 ble sauedriften gjenopptatt, og det ble lagt om til økologisk drift i 1995. I dag består besetningen av ca 150 sau, men tallet har tidligere vært noe høyere. Disse beiter ute det aller meste av året, for det meste på innmarka og i hagemarka nord for gården. Her er et stort areal gjerdet inne.

Lyng og sviing: Nåværende brukere kjenner ikke til hvorvidt det har vært drevet sviing i dette området, men det er likevel grunn til å tro at det kan ha vært brent her ut fra gårdens lange historie. Lyngsviing har også fra tidligere vært vanlig i resten av kommunen, og er i løpet av de senere årene gjenopptatt blant annet på Skeisnesset på Leka. Innenfor lokaliteten er mye av lyngen gammel, grov og forvedet, og særlig i nordvendte skråninger også høyvokst (30-50 cm). På knauser og i flatere partier er den mye tydeligere preget av beitet og for det meste kortvokst (10-20 cm). Her fremstår den også som noe yngre, selv om den trolig for det meste er sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtelsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999).

En vei fra Rossvika til Reppen går gjennom lokaliteten. Det er svært varierende hvor opparbeidet denne er. Enkelte steder er den så vidt synlig, mens andre steder, og særlig sørover i lokaliteten, er den opparbeidet med tilkjørte masser og grøfter på hver side.

Trolig bærer artsmangfoldet på lokaliteten, særlig de strandnære områdene av lokaliteten, noe preg av påvirkningen fra havet. Dette gir seg utslag i forekomster av noen få basekrevende arter, men kun i små mengder.

Fremmede arter:

Bergfuru, sitkagran, begge i spredning.

Kulturminner:

Ingen registrerte, men ved 32N N 7218982 Ø 631383 nord i lokaliteten, finnes en steinrøys av ukjent opphav. Det er registrert flere arkeologiske minner i området, men utenfor lokaliteten. Like nord for lokaliteten ligger en gårdsdam som i lang tid er brukt som vannkilde for gården, og tidligere trolig også som isdam.

Skjøtsel og hensyn:

Beite: Beitet med sau må opprettholdes, gjerne med høyere beitetrykk enn i dag. Videre bør det vurderes hvorvidt en skal skifte rase til utgangsau. Disse egner seg til å gå ute store deler av året, eller hele

året når det er vilkår for det. Det må være et mål at mest mulig av det foret sauene trenger skal komme fra utmarka. Tilleggsforing bør som i dag begrenses til arealer nær husene. Etter hvert som lokaliteten restaureres, vil beiteverdien i området også øke, og det vil være naturlig å vurdere antallet dyr kontinuerlig ut fra hvordan lokaliteten utvikler seg. Her må en også se denne lokaliteten i sammenheng med resten av gården, og med en eventuell restaurering av kystlyngheiene på nordsiden av Rossvikvågen og Storvika.

Gjengroing: Særlig sørøst i lokaliteten finnes forekomster med kratt av ung bjørk, i tillegg til plantefeltet med bergfuru. Bergfuru sprer seg i lokaliteten, og særlig like vest for plantefeltet finnes mange unge trær. Mer spredt finnes også ung sitkagran og norsk gran. Slike busker og trær må hugges ned og fjernes før lyngbrenning. Særlig sitkagrana har mange steder vist seg å bli et stort problem i kystlyngheier, så finnes det nærliggende plantasjer av arten, bør disse hogges. En må imidlertid være obs på at en ved fjerning av skogen i skråningene, særlig i vest, ned mot Nordsandhalsen, kan det være en viss fare for erosjon etter brenning om alle krattene fjernes. Dette i første rekke på grunn av tråkk fra sauene som vil beite intensivt på de nysvidde områdene. Om enkelte kratt, og da særlig einer, får stå igjen, vil de døde stammene hindre sauene i å komme til, slik at jordsmonnet utsettes for mindre tråkkslitasje enn om buskene hadde vært borte. Disse kan så fjernes senere, etter at vegetasjon er reetablert.

Det anbefales at plantasjen med bergfuru og gran fjernes i sin helhet, og dette gjelder også frøforyngede trær fra denne plantasjen. Noen av de norske grantrærne kan imidlertid vise seg vanskelig å fjerne da de ligger nede i vegetasjonen og formerer seg ved at greinene rotslår (senkerforming). En vil derfor foreslå at en i slike kratt kutter ned de høyeste stammene, men lar resten av treet stå og brenner det sammen med lyngen på samme måte som eineren. Dette vil gi mange døde stammer av gran i området, men samtidig kunne være med på å binde jorda på samme måte som døde stammer av einer.

Lyngsviing: Formålet med lyngbrenning er å skape mosaikker med kystlyngheivegetasjon med ulik alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter som insekter og fugler. For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på en slik mosaikk, er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til større spiring av gras og urter, og dette utgjør i stor grad sommerbeitet til dyra. I tillegg til spirer også unge skudd med røsslyng, som i sin tur utgjør vinterbeitet til dyra. Slike unge skudd er en betraktelig bedre forressurs for dyra enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik mark, tilbake til større utbredelse av lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulik alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette i sin tur den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite sammenlignet med dagens tilstand.

En viktig forutsetning for vellykket lyngbrenning er tele i jorda (evt. høy vannmetning), samt at lyngen er tørr nok til at den vil brenne. Med dette unngår man at frøbanken (frøinnhold i jorda) og røtter i det øverste jordlaget skades av varmeutviklingen fra brann. Videre unngår en fare for at selve torva tar fyr på grunn av varmen fra brannen. Brenning skal skje i perioden 15. september - 15. april under egnede vær- og vindforhold. Det må være tilstrekkelig med mannskap under brenningen, og varsling skal skje etter kommunens retningslinjer (brannvesen, naboer, Fylkesmannen). Egnede utstyr for sløkking og tenning må være tilgjengelig. Lyngbrenning kan utføres hele vinteren så lenge været og jordforholdene tilsier det. Tid mellom brenning av en flate er gjerne 10 - 25 år og avhenger av hvor raskt regenerering av vegetasjon, særlig røsslyng, tar.

Lokaliteten er varierende topografisk med mange små knauser og søkk. Trolig vil brenning mange steder bli redusert til svært små flater, da disse er godt adskilt fra andre med nakne berg. En mulighet er derfor

å bruke gassbrenner til å starte en brann for så å svi kun noen få kvadratmeter. Dette gjelder i første rekke i sør, mens det i nord også finnes muligheter for å svi større og mer sammenhengende flater. Etter tørkevinteren 2013 er mye av røsslyngen død, men den ser ut til å regenerere (det er noe varierende hvor enkelt dette er å avgjøre på grunn av beitetrykket i området). Det er også svært viktig at en tilpasser sviingen slik at en ikke kommer i konflikt med omkringliggende hus og hytter!

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap knyttet til gården i Rossvika. Landskapet er helhetlig og holdes i hevd gjennom beiting, slått og rydding. Området er per 2017 regulert som en hensynssone for landskap i kommuneplanens arealdel (planen strekker seg fra 2013-2025). I tilknytning til gården finnes også arealer med kystlynghei der skjøtselen er tenkt gjenopptatt. Gården er også viktig i kulturhistorisk sammenheng. Det var handelssted her fra ca. 1650-1940. Her var dampskipsekspedisjon, stort sildebruk/fiskebrygge, gjestgiveri, brennevinhandel og bakeri. Her hadde lensmannen sin arrest, og i en periode var Rossvika tingsted for Leka og Gravvik. Rossvika hadde også Lekas første post- og telegrafstasjon. Gården hadde hele 13 tjenere i 1865. Den har tinglyste rettigheter til kilnotfiske etter laks. Dykkerekspedisjoner har påvist mange gjenstandsfunn knyttet til stedets posisjon som handelssted (Floa, 2004).

Verdibegrunnelse:

Etter faktaark for kystlynghei fra juli 2015 oppnår lokaliteten middels vekt for parameteret areal (ca 166 daa), lav til middels vekt på tilstand ut fra gjengroingen med skog, samt at lyngen jevnt over er gammel og forvedet. Den oppnår middels vekt på påvirkning/bruk ut fra at påvirkningen av fremmede arter ikke kan sies å være mer enn moderat. Også det at heia fremdeles beites aktivt, og at lyngen mange steder er tydelig beitepreget, er med å trekke verdien opp. Til sist oppnår den lav vekt på rødlistearter, da slike ikke er registrert i området. Det kan likevel finnes et visst potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp her. Ut fra dette oppnår lokaliteten samlet sett verdien Viktig – B.

Merknad:

Området bør etter igangsatt skjøtsel undersøkes for beitemarksopp, samt at en følger med på vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene.

6. Kilder

Litteratur

Artsdatabanken 2009 - 1. Sitkagran. Artsdatabankens faktaark nr. 105-2009.

Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Bendiksen, E., Jordal, J.B., Svalheim, E.J., Vandvik, V., Velle, L.G., & Øien, D.-I. 2016. Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1:5000. – Natur i Norge, Artikkel 8 (versjon 2.1.0): 1–@ (<http://www.artsdatabanken.no>.)

Direktoratet for naturforvaltning 2010. Handlingsplan for kystlynghei. Rapport x-2010.

Floa, K. 2004. Miljø og kulturlandskapsprisen i Nord-Trøndelag. Forslag til kandidat.

Flynn, K. M., Gaarder, G., Hanssen, U. & Larsen, B.H. 2012. Skjøtselsplan for Skei ut-

valgte kulturlandskap i Leka kommune Miljøfaglig Utredning rapport 2012-1, 65 s. + vedlegg. ISBN 978-82-8138-563-4.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge ISBN: 978-82-92838-40-2.

Langmo, S. H. L. & Oldervik, F. G. 2015. Kartlegging av naturtyper knyttet til kulturlandskapet i Rossvika i Leka kommune, Nord-Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2017 : 04. ISBN; 978-82-8215-325-6.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Miljødirektoratet. 2015. Veileder for kartlegging, verdisseting og forvaltning av naturtyper på land og i Ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. august 2015.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

Internett

23.01.17	Miljødirektoratet, Naturbase
23.01.17	Artsdatabanken, Rødlista, Artskart og NiN
23.01.17	Leka kommune, kommuneplanens arealdel

Muntlig

Jacob Sandvik, Leknessjøveien 79, 7994 Leka. Tlf. 930 99 681

Erna og Ole Martin Johansen, Rossvikveien 272, 7993 Gutvik. Tlf 74 39 91 67/480 39 535

Ole Kristian Johansen, Sinsenveien 7, 0572 Oslo. Tlf: 997 86 706

7. Ortofoto/kart

Rossvika S Oppsummering

Tegnforklaring

- Nye lokaliteter Rossvika
- Svibart areal
- Ly
- Eventuelt leskur
- Tidligere slåttemark
- Tidligere beitemark
- Ungskog
- Plantefelt
- Spredning bergfuru
- Dammer
- Elv
- Bekk
- Eksisterende gjerder
- Planlagt gjerde
- Kraftlinje
- Steinrøys

0 200 400 600 m

Målestokk 1:5500

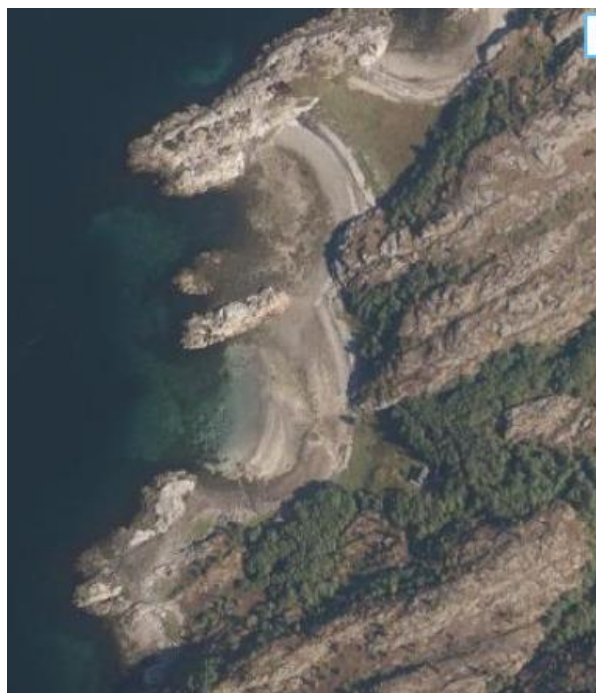
Figur 7. Kartet viser en oppsummering og en oversikt over alle de ulike skjøtselssonene innenfor lokaliteten. De delene som ikke har noen farge består av mer myrpreget areal eller grunnlendt mark, alt i mosaikk med lynchhei. Her mener en at sviing kun kan utføres flekkvis. Ungskog (blågrønn farge) utgjør til sammen ca 39,1 daa av arealene med kystlynghei. I tillegg kommer arealet med plantefelt (merket med grønn farge) på ca 3,8 daa. Dette tilsier at ca 43 daa av lokalitetens totale areal på 165,5 daa er dekket av ungsog og således i overgangen fra tidlig til stedvis sein gjenvekstsuksessjonsfase (jf NiN). Dette er arealer der skogen i stor grad skal fjernes, unntatt arealer foreslått gjensatt som le for sauen. Arealene med mørk blå farge er arealer som kan svis i sin helhet, mens arealet vest for plantefeltet har fått en rød farge. Her er det spesielt stor spredning av bergfuru. Kartet er utarbeidet i QGIS med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

Figur 8. Kartet er mottatt fra grunneierne, og viser de områdene som var avmerket for undersøkelse ved kartleggingene høsten 2015. Undersøkelsesområdet ble som tidligere nevnt betraktelig utvidet i 2016. De to områdene som er merket med tidligere slåttemark og som ligger langs veien mellom Rossvika og Reppen, er begge aktuelle for restaurering til naturbeitemark. Det samme gjelder mindre arealer mellom Madsøygrova og Nordsandhalsen, samt i Kattvika.

Figur 9. Flyfoto over området fra 1979 viser arealer med betraktelig mindre skog enn hva det er i dag. Lokalteten er bare grovt avgrenset her. Legg spesielt merke til arealene i Kattvika og Madsøygrova, og områdene mellom disse og Nordsandhalsen i vest (Innfeldt til høyre i bildet). Kartet er hentet fra kart.finn.no

Figur 10. Områdene fra Nordsandhalsen i nord til Kattvika i sør i hhv 1979 (tv) og 2014 (th). Som en ser, er mengden løvskog økt betydelig. Kartet er hentet fra kart.finn.no

8. Bilder

Figur 11. 32N N 7218974 Ø 631409. Lokaliteten sett fra nordvest mot sørøst. Furuplantasjen skimtes langt bak i bildet. I vest ser en neset på Nordsandhalsen som stikker ut i havet. Som en ser er her mye finskala mosaikk mellom berg og lyngheier. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 17.06.2016.

Figur 12. 32N N 7218517 Ø 631135. Fra veien som går gjennom lokaliteten og mot sørøst. Dette er gammel kulturmark som ved rydding og sviing med tiden trolig vil utvikle seg tilbake mot beitemark, men dette kan en ikke si med sikkerhet. Området, som ligger like øst for plantefeltet med furu, har også enkelte bjørkekratt som med fordel kan få stå som ly for sauene. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.11.2015.

Figur 13. Her ser en plantefeltet med bergfuru. Denne arten sprer seg som en ser i området, og en vil derfor anbefale hogst av hele dette plantefeltet, som i dag er benyttet som ly og tilleggsforingsplass for sauene. Ved hogst kan en ved behov vurdere å bygge leskur nedenfor bergknausen. Legg merke til spredningen av ungfuru i området. Fotografen står her innenfor arealet som er merket mørk rødt på kartet på fig. 3. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.11.2015.

Figur 14. 32N N 7218707 Ø 631181. Fra sørvest mot nordøst omtrent midt i lokaliteten. Heia består av en god del kreklingsmen også mye røsslyng. Denne er beitet ned, og til dels også død etter tørke vinteren 2013. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.11.2015.

Figur 15. 32N N 7218737 Ø 631183. Bildet er tatt ca 40 meter nordøst for forrige bilde og viser en av de større senkerformede grantrærne i området. Som en ser oppfører denne seg omtrent som krypende einerbusker og ligger tett ned mot og delvis nede i lyngen. Dette vanskeliggjør oppriving av slike trær. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.11.2015.

Figur 16. Ved 32N N 7218982 Ø 631383 nord i lokaliteten, finnes som nevnt en steinrøys av ukjent opphav. Legg merke til den litt underlige kanten inne i skogen som kan være med å indikere at dette er en menneskeskapt struktur. Grunneierne kjenner ikke til hvorvidt dette er en gammel gravhaug, men det er registrert flere lignende hauger i området. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 11.11.2015.

Figur 17. 32N N 7218761 Ø 631097. Bildet er tatt på en liten topp et stykke nord for Nordsandhalsen, fra sørvest mot nord-øst, og viser de nordvestlige delen av lokaliteten. Skogen som skimtes i vest ligger nord for Lendarvika, bukta rett vest for Rossvika, og ligger således utenfor lokaliteten. I øst er lokaliteten avgrenset av den lille bergknausen som er nesten fri for vegetasjon. Her ser en også den omtalte lavspentlinja. Avgrensningene er markert med rødt. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 17.06.2016.

Figur 18. 32N N 7218674 Ø 631057. Litt nord for Nordsandhalsen stod landskapspleierne helt nede i fjæresteinene. Som en ser er det ikke mye påvirkning fra sjøen i området, kun fragmentariske innslag av noe som kan minne om driftsvoll. Det finnes også lignende fragmenter av strandenger. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 17.06.2016.

Figur 19. 32 N N 7218451 Ø 630946. Bildet viser et lite område rett vest for Madsøygrova. . Her ser en at busksjiktet består av tette einerkratt. Ved fjerning av disse krattene, vil grasmarka over tid gjenopprettes. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 17.06.2016.

Figur 20. I Madsøygrova er det avgrenset en lokalitet med naturbeitemark. Rett nord og øst for denne står ungsbogen tett. Her ser en også ruinene etter den tidligere husmannsplassen som lå her, og dette er det gamle fjøset. Låvebrua skimtes til høyre i bildet. Her vil en komme med forslag om å tynne skogen slik at trerøttene ikke ødelegger ruinene, men la noen av trærne stå igjen som ly for sauene. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 17.16.2016.

9. Artsliste

Arter som er noe mer basekrevende, slik som særbustarr, bjørnebrodd og tettegras finnes bare i svært små forekomster og er derfor i mindre grad vektlagt i forbindelse med typifisering av lokaliteten. Fremmedarter er merket med fet skrift.

Karplanter

Bergfuru, bjørnebrodd, bjørk, blokkebær, blåbær, blåklokke, blåknapp, dvergbjørk, einer, finnskjegg, fjærekoll, flekkmarihand, furu, geitsvingel, gran, greplyng, gulaks, gåsemure, harerug, hvitlyng, kattedot, kornstarr, krekling, legeveronika, linnea, molte, myrhatt, rabbesiv, rypebær, rødsvingel, røsslyng, **sitkagran**, skrubbær, slirestarr, slåttestarr, smyle, småbjørneskjegg, stivstarr, særbustarr, sølvbunke, tettegras, tepperot, tiriltunge, torvmyrull, tyttebær

Lav

Bristlav, grå fargelav, grå reinlav, kvistlav, lys reinlav

Moser

Etasjemose, furumose, heigråmose, matteflette, myrfiltmose, rødmuslingmose, storbjørnemose, torvmoser sp.

10. Veiledning til skjøtselsplanskjemaene

Skjøtselsplanmalen er delt inn i ulike deler, der del 2.0, 3.5 og 3.6. fylles ut av fagkyndig kartlegger, og del 2.1. fylles ut av grunneier/bruker, eventuelt i samarbeid med fagkyndig kartlegger. Del 2 skal gi en generell beskrivelse av naturgrunnet innenfor lokaliteten, og en enkel beskrivelse av dagens drift. Del 3 omhandler skjøtsel av lokaliteten, og oppfølgingen av denne. Del 2 og 3 er innrettet for grunneier/bruker og forvaltningen. Del 5 gir en beskrivelse av naturtypene som inngår i drifta, og genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i naturbase. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes (egenskaper merket med * er her obligatoriske). Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer for beskrivelse av naturtypen kystlynghei med respektive grunntyper, se Natur i Norge (NiN) ([www.artsdatabanken](http://www.artsdatabanken.no)) og for verdisetning og påvirkningsfaktorer, se DN-håndbok 13 (2. utgave 2006) (www.miljodirektoratet.no).

Del 2. Om naturgrunnet og dagens drift på lokaliteten

Denne delen skal i hovedsak fylles ut av grunneier/bruker selv, eller av fagkyndig kartlegger i samarbeid med grunneier/bruker. Delen er utformet slik at den samler viktig informasjon for grunneier/bruker, Mattilsynet og for fagkyndig kartlegger som skal utforme forslag til skjøtselsplan i dialog med grunneier/bruker del 3.

2.1 Kort områdebeskrivelse av Rossvika S

Fylles ut av fagkyndig kartlegger.

Tekst: Her skal man gi en generell beskrivelse av lokalitetens naturgrunnlag, og da med vekt på hvilke naturtyper som finnes innenfor lokaliteten. Beskrivelsen er ment for grunneier/bruker, og vil ha noe overlapp med områdebeskrivelsen i kapittel 5.

Figur: Lag kartutsnitt av lokaliteten. Tegn polygon for ulike naturtyper (eventuelt mosaikker mellom naturtyper) dersom dette lar seg gjøre. Annen informasjon som gjerne kan kartfestes er: sviflater (med årstall for sviing), gjerder, vannkilder, fôringsplass m.m.

2.2 Driftsbeskrivelse

Denne delen fylles ut av grunneier/bruker, eventuelt i samarbeid med fagkyndig kartlegger.

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: Dato for ferdigstilling av B-spesiell del

Beskriv dagens beite: Lag en kort beskrivelse av hvor dyrene går på beite, og hva slags type beite dette er. Dersom dyrene flyttes rundt på ulike delområder/øyer, få frem dette, bruk gjerne kart. Dersom det inngår andre naturtyper enn kystlynghei på beiten, slik som f. eks strandeng, eller tidligere/nåværende overflatedyrket mark, nevnt dette.

Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Beskriv hvor mange dyr det er på beitet/delområdene av beitet. Dersom det er ulikt beiteantall på beitet/delområdene av beitet, nevnt dette.

Beskriv nåværende opplegg for sviing: Beskriv om det er tradisjon for sviing i området. Beskriv, eller tegn inn på kart hvor det har vært svidd de siste årene, inkludert størrelse på sviflatene. Noter antatt

rotasjonslengde for sviing (hvor lang tid det vil være mellom hver gang samme kystlynghei areal skal svies).

Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing?: Noter ned om det utføres andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing, slik som f. eks. rydding av busker og kratt, fjerning av problemfylte arter m.m.

Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere?: Beskriv om det er gjort vesentlige endringer i dagens skjøtsel i forhold til skjøtsel utført for området tidligere. Er det eksempelvis gjort endringer i beitebruk, lyngsviing, slått eller høsting.

Er det noe ved dagens skjøtsel du mener bør endres?: Dette kan vurderes med grunnlag i holdvurderinger og slaktevekt på dyr, grad av avbeitet vegetasjon og tråkkskader, vegetasjonssammensetting m.m.

Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området?: Beskriv om skjøtselen må tilpasses forhold og/eller verdier som kulturminner, vern, sjeldne arter, problemfylte arter etc. Dette kan være forhold/verdier som eksempelvis ikke tåler beite og/eller lyngsviing, eller hvor skjøtsel må tilpasses spesielle perioder gjennom året etc.

Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: Beskriv hvordan tilsynet med dyr og sanking er planlagt, gjerne med vekt på spesielle forhold som lamming, perioder med dårlig værforhold m.m.

Beskriv tilgang til ly på beite: Beskriv om det finnes naturlige ly for dyra på beitet og/eller delområdene av beitet, eller om det er satt opp ly for dyrene. Merk gjerne av på kart.

Beskriv rutiner for eventuell nødfôring og plassering av fôrplass: Forklar hvordan rutineene for eventuell nødfôring, eksempelvis om det må kjøpes inn fôr eksternt eller finnes tilgjengelig på bruket, og om fôret skal transporteres til beitet med traktor eller båt osv. Dersom det er etablert permanent fôrplass, kan denne gjerne tegnes inn på kart.

Beskriv vanntilgang til dyra på beite: Forklar om det finnes naturlig vanntilgang til dyra på beitet/delområder av beitet gjennom året (merk gjerne av på kart), og dersom ikke, beskriv hvordan vanntilgang håndteres.

Relevante tillatelser fra Mattilsynet: Nevn om det er gitt relevante dispensasjoner/tillatelser fra Mattilsynet, slik som eksempelvis dispensasjon til utegang uten tjenlig oppholdsrom.

Driften gjennom året – legg til aktiviteter: Legg til aktiviteter som hører til årshjulet i driften, slik som flere sankinger, holdvurderinger, flytting av dyr, uttak av ungdyr m.m. Eksempel på årshjul er gitt i Villsauboka (se eksempel i vedlegg 1, årshjul hentet fra Buer, 2011, side 135).

Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til?: Beskriv ønsker for videre driftsstrategi, slik som eksempelvis at man ønsker å øke/reducere besetningen, ta i bruk nye områder (restaurere beiter), planer for nye gjerder/innhegninger m.m.

Andre kommentarer: Dersom det er opplysninger som ikke har kommet frem andre steder, kan disse fylles inn her.

Del 3. Skjøtsel av lokaliteten

Denne delen skal fylles ut av kartlegger/fagkyndig, og det forventes bakgrunnskunnskap om vegetasjonslære og forståelse av hva som er bærekraftig bruk i kystlynghei. Skjøtelsplanen skal utformes etter dialog med grunneier/bruker, og skal være konkret og forståelig for praktisk bruk. Søkbare egenskaper (for Naturbase) og Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtelsplan) er i hovedsak ment for forvaltningen, og må følge påkrevd terminologi.

3.5 Mål for skjøtelsen på lokaliteten

Utarbeides av fagkyndig kartlegger.

Dato utarbeiding av skjøtelsplan: Dato for ferdigstilt skjøtelsplan.

Dato befarings: Dato for når det ble utført feltbefaring(er).

Dato samtale med grunneier/bruker: Dato for når det var dialog mellom grunneier/bruker og kartlegger/fagkyndig.

Utformet av: Navn på kartlegger/fagkyndig som har utarbeidet skjøtelsplanen ev. hvem som har veiledet arbeidet.

Firma: Hvor kartlegger/fagkyndig er ansatt.

UTM sone/Nord/Øst: Sett inn sone og koordinater for midtpunktet i polygonen/polygonene som er kartlagt.

Gnr/bnr: Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtelsplanen gjelder for. Dette kan være mange for store lokaliteter og områder som ikke er utskiftet. Her kan man få hjelp av kommunen.

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Hvilket vern: Sett opp hvilket vern det er snakk om.

Finnes det særskilte skjøtselshensyn for området, hvilke: Få frem om det er særskilte skjøtselshensyn som må tas for det gitte området/delområde[®]. Dette kan være særskilte verdier/forhold der skjøtelsen må tilpasses, eller hvor man ikke kan utføre normal skjøtsel. Dersom området ligger innenfor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtelsen, skal dette beskrives her.

Hovedmål for lokaliteten: Gi en overordnet hovedmålsetting for området.

Konkrete delmål: Gi konkrete delmål for området som bygger opp under hovedmålsettingen.

Ev. spesifikke mål for delområde[®]: Gi spesifikke delmål for delområde[®] innenfor området. La disse delområdene komme tydelig frem på kart.

Tilstandsmål arter: Gjelder rødlistearter, karakterarter og totalt antall arter som skal konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Oppgi mål for hvordan man skal bekjempe problemarter og gjengroing innenfor området. Enkelte uønskede arter fremmes av skjøtselstiltak, oppgi mål for hvordan disse skal følges opp etter eventuell skjøtsel.

3.6. Planlagte skjøtselstiltak på lokaliteten

Utarbeides av fagkyndig kartlegger.

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting: Gi en beskrivelse av generelle tiltak for beiting i området/delområder, slik som antall daa per beitedyr, veksling av beitetrykk gjennom året, styrt beitebruk/flytting av dyr m.m. (jf. kap 3.2 og kap. 10 Skjøtselshandboka).

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtelsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes. Tiltak og kostnader for sviing, restaureringstiltak og andre skjøtselstiltak blir gitt i 3.6.2-3.6.4.

Utstysbehov knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting: Spesielle behov for utstyr til beiting eller tilrettelegging for beiting, slik som gjerder, grunder, innhegning, fôrplass, enkle kaianlegg m.m.

3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing: Gi en beskrivelse av generelle tiltak for sviing i området, slik som hva som er anbefalt størrelse på sviflatene, om det er områder som skal prioriteres frem for andre i forhold til sviing, hva slags rotasjonssykluser som passer for området, om det er spesielle hensyn eller oppfølginger som skal tas etter sviing m.m. (jf. kap. 3.3, kap. 10 Skjøtselshandboka og vedlegg 2, Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO).

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtelsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes.

Utstysbehov knyttet til sviing: Spesielle behov for utstyr til sviing, slik som brannvifter, gassbrenner, kurs, innleid hjelp m.m.

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av restaureringstiltak: Gi en beskrivelse av restaureringstiltak for området, slik som sviing av degenererende lyng, oppfølging av sviflater der røsslyng i større grad regenererer ved hjelp av frøspiring (og ikke rotskudd), tilpasning av beitetrykk til områder i restaureringsfase, ringbarking og midlertidig plassering av kvisthauger m.m.

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtelsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes.

Utstysbehov knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Spesielle behov for utstyr til rydding/slått/fjerning av problemarter, slik som slåmaskin, ryddesag m.m.

3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

Beskrivelse av andre tiltak utover beiting og sviing: Gi en beskrivelse av generelle tiltak utover beiting og sviing, slik som slått (spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling og/eller fjerning av høyet, slått hvert år eller sjeldnere, eventuelt før- og etterbeiting, valg av husdyrrase, antall beitedyr, tidsperioder for beiting osv.), lauing/styving (tidspunkt, behandling av kvister osv.), rydding av busker og kratt, fjerning av uønskede arter/frøkilder m.m. Ta også med om det finnes spesielle *skjøtselshensyn* knyttet til kulturminner, styvingstrær, hi/reir, fuktområder, adkomst til lokalitet, utkjøring av tømmer/ved, eiendomsstruktur osv.

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtelsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes.

Utstysbehov: Behov for annet utstyr som ikke er tatt med tidligere i pkt 3.6.1-3.6.3.

3.7 Oppfølging av skjøtelsplanen

Utarbeides av fagkyndig kartlegger.

Skjøtelsplanen skal evalueres innen x år: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtelsplanen.

Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper: Dersom det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper så nevnes dette her.

Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert: Oppgi om det finnes pågående eller avsluttede tiltak som allerede har fått tildelt tilskudd i området.

Skjøtelsavtale parter: Oppgi hvilke parter som inngår i skjøtelsavtalen.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtelsavtaler med mer.

Del 5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten

Søkbare egenskaper (for naturbase):

***Navn på lokaliteten:** Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivingsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i M711-serien. Ved bruk av navn fra økonomisk kartverk oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn på M711-kart. Eventuelt med støttenavn i tillegg (dvs. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller område navn).

Kommune: Oppgi kommunenavn.

***Områdenr.:** Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

ID i naturbase: Oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

***Registrert i felt av: (Inventør/kartlegger):** Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Dato: Dato for registrering(er) i felt

***Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder:** Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under «Kilder» mot slutten av dokumentet.

Skjøtselsavtale, årstall for når inngått og når utløpt: Oppgi om det finnes skjøtselsavtale® for området, og varighet for denne/disse.

***Hovednaturtype:** Hovednaturtype og tilleggsnaturtyper oppgis etter Natur i Norge (NiN) i prosentvis fordeling mellom naturtypene. Se <http://www.artsdatabanken.no/naturinorge>.

Kilde: Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelses-system for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509.

En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk mellom naturtyper som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper registreres da som mosaikk (helst med prosentandeler). Usikkerheter i valg av naturtyper utdypes i områdebeskrivelsen.

***Grunntyper etter NiN:** Her oppgis grunntypene av hovedtypen kystlynghei, etter Natur i Norge, for målestokk 1:5000. For kystlynghei er dette tilsammen 6 grunntyper; Kalkfattig baklihei T34-C-1, Kalkfattede kystlyngheier T34-C-2, Intermediær baklihei T34-C-3, Intermediære kystlyngheier T34-C-4, Svakt kalkrike kystlyngheier T34-C-5 og Sterkt kalkrike kystlyngheier T34-C-6. Kilde: Halvorsen, R., Bendiksen, E., Bratli, H., Bryn, A., Jordal, J.B., Svalheim, E.J., Vandvik, V., Velle, L.G., & Øien, D.-I. 2015. Beskrivelser av utvalgte enheter for kartlegging i målestokk 1:5000 etter NiN versjon 2.0 og artslistor som viser diagnostiske arters fordeling langs viktige lokale komplekse miljøvariabler. – Natur i Norge, Kartleggingsveileder (versjon 2.0.3), Del C4: 1–111. Usikkerheter i valg av grunntyper utdypes i områdebeskrivelsen.

***Verdi:** A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen. Se Miljødirektoratets Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. august 2015.

http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/arter_og_naturtyper/Faktaark%20-%20Kulturmark.pdf

Annen dokumentasjon: Oppgi om det finnes eller har blitt samlet annen dokumentasjon, slik som bilder, belagte arter, og hvor disse finnes.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold, DN-håndbok 13, 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DN-handboker/Kartlegging-av-naturtyper---verdisetting-av-biologisk-mangfold/>

***Stedkvalitet:** Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Tilstand (hevd): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: For kulturbetingete lokaliteter oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Vegetasjonstyper: Her kan man fylle ut informasjon om hovednaturtyper/grunntyper ved å benytte seg av Vegetasjonstyper i Norge (se Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. NINA, Trondheim). <http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/temahefte%5C012.pdf>

Områdebeskrivelse:

***Områdebeskrivelse:** Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtsels- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtselsplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersoner beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensningen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I hagemark/lauveng bør ulike treslag angis, samt deres mengdefordeling. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. Bruk: Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til før krigen). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av drift. Perioder (årstall) med ev. intensivering av drift, eks: flere slåtter pr år, økt gjødsling (type og mengde gjødsel med mer). For tilstand angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men grasen ligger igjen, slått ved plenklipping, bare beiting osv. For slåttemyr er grøfting og slått viktig. For kystlynghei er brenning og beiting viktig. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall. NB: (Dette blir supplerende opplysninger til rubrikken *hevd* ovenfor). Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (Hvor de vokser merkes av på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks bakkemurer, steingjerde, stakksneis osv.

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvir-

ker de naturverdiene som skal ivaretas. Er det konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kort oppsummering av det som skrives i skjøtselsplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.

Del av helhetlig landskap: Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.

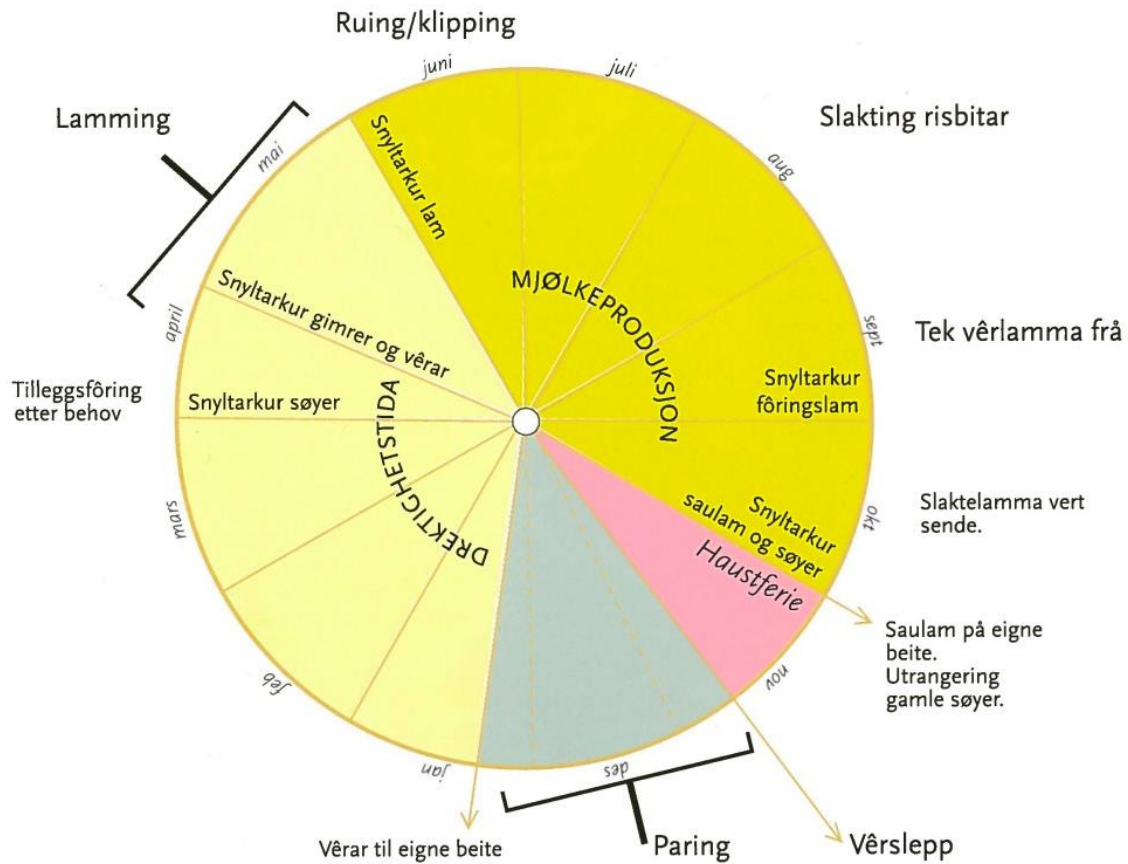
Verdibegrunnelse (Obligatorisk): A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her.

Merknad: Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m.

Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane).

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.

Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulike alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)

- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Vedlegg 3 Definisjoner

Under er en enkel forklaring på mange av begrepene som er brukt i forbindelse med beskrivelse av artsmangfoldet innenfor en lokalitet.

Karakterarter vil i disse skjøtelsesplanene si plantearter som karakteriserer kulturmarkseng (semi-naturlig eng). Tidligere vart disse artene ofte kalt naturengplanter og/eller seterartar. I mangel på noe bedre viser vi til følgende rapport: John Bjarne Jordal og Geir Gaarder: Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Planter og sopp i naturbeitemarker og naturenger. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruks-avdelingen, rapport nr. 2 - 95. ISSN 0906-0363. ISBN 82-91585-01-6. Tabellen over kulturmarksengplanter (naturengplanter) hadde nok hatt behov for en revisjon der artsutvalget blir gjort mer spesifikt for de ulike utformingene av kulturmarkseng.

Ved å følge denne linken kan en laste ned rapporten til Jordal & Gaarder frå 1995. Lista står på side 15 ff i rapporten; <http://www.jbjordal.no/publikasjoner/MR1994.pdf>.

Kulturmarksengarter: Engplanter med relativt lav toleranse for gjengroing og gjødsling. Som oftest er de relativt lavvokste og krever derfor mye lys, og derfor blir de ofte skygga ut av mer høyvokste og nitrofile arter, dvs. arter som trives best på godt oppgjødsla mark. «Naturengplantene» er utsatt i dagens kulturlandskap fordi områdene der de trives, stadig blir mindre vanlige (Jordal og Gaarder, 1995).

I forbindelse med utarbeidelse av kartleggingssystemet **Natur i Norge**, også kjent som NiN, er det utarbeidet lister over arter knyttet til ulike naturtyper (også kalt generaliserte artslistedatasett) som for eksempel semi-naturlig eng (T 32). Disse datasettene er i sin tur brukt som grunnlag for inndeling av hovedtypene i grunntyper. For eksempel er semi-naturlig eng (T32) dekt i 21 grunntyper.

For å forstå denne inndelingen, må en først vite kva slags LKM (Lokale Komplekse Miljøvariabler) som danner grunnlaget for naturtypen semi-naturlig eng (også omtalt som gradienter). Dette er;

- Hevdintensitet (HI), som vil si hvor tydelig preget av hevd et område er. Denne skalaen strekker seg helt fra område med svært svak hevd (trinn a), som ofte tilsvarer beita skogsmark, og opp til svært intensivt hevdpreg (trinn j), som tilsvarer fulldyrka jordbruksmark
- Kalkinnhold (KA), som sier noe om hvor baserikt et område er. Skalaen strekker seg fra trinn a, som er svært kalkfattig, med få eller ingen basekrevende arter, og opp til trinn i som er svært kalkrikt med mange ekstremt basekrevende arter.
- Uttørkingsfare (UF), som seier nok om fuktigheten i marka. Denne går fra trinn a, som er frisk mark, til ekstremt tørkeutsatt mark (trinn h).

For ytterligere informasjon om semi-naturlig eng etter NiN, sjå Artsdatabanken sine hjemmesider: <http://data.artsdatabanken.no/Pages/171950>.

Ytterligere informasjon om artebegrepene i NiN 2.0 er gitt i veileder for Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1 : 5000. Denne, sammen med informasjon om kartlegging etter NiN, og artikkel om hvordan ulike arter fordeler seg langs viktige LKM blant annet i semi-naturlig eng, finnes på Artsdatabanken sine nettsider; <http://data.artsdatabanken.no/KartleggingNiN>.

NB! Artikkelen på Artsdatabanken sine hjemmesider blir oppdatert med jevne mellomrom.

I NiN opererer en ellers med flere uttrykk for å karakterisere artsmangfold, og hvordan artene fordeler seg langs gradientene omtalt ovenfor (KA, HI og UF), i de ulike grunntypene. Samlet sett er de artene som kan være med å definere en naturtype omtalt som diagnostiske arter.

Skillearter (s) er arter som har høyere dekning/frekvens i en av to typer som blir sammenlignet. Under denne kategorien opererer en med flere uttrykk som

- relativ skilleart - art som normalt har høyere dekning/frekvens i en av to typer som blir sammenlignet, men som forekommer i begge typene.
- svak relativ skilleart (s⁻)
- sterk relativ skilleart (s⁺)
- absolutt skilleart (s*) - art som normalt bare forekommer i en av to typer som blir sammenlignet

Eksempelvis er tyttebær regnet som en sterk skilleart mellom HI trinn b, og c, noe som vil si at tyttebæra går ut når hevdten blir for intens, som hardt beitetrykk eller slått. Skogstorkenebb er regnet som sterk skilleart mellom kalkfattig og intermediær eng, mellom KA c og d.

Tyngdepunktarter (t) er arter som har høyere frekvens og dekning i en type (hovedtype eller grunntype) enn i et sammenlignbart utvalg av typer (eks andre hovedtyper i samme hovedtypegruppe eller andre grunntyper som hører til samme hovedtype). Eks. beitemarksopp er regnet som tyngdepunktarter i hovedtypen semi-naturlig eng, og som tyngdepunktarter langs gradienten hevdintensitet (HI) på trinnene c og d – som tilsvarer klart hevdpreg. Som kjent forsvinner disse artene om området over lang tid får gro igjen med skog, eller om en over lang tid gjødsler med kunstgjødsel. Begge disse tilfellene er eksempel på sterk endring i hevdintensitet (HI).

Mengdearter (m) er arter med større dekning eller biomasseandel enn 1/8 i et utvalg av enkeltobservasjonsenheter. Dette vil i praksis si en art som forekommer med 1/8 dekning eller biomasseandel innenfor et representativt utvalg at 100m²-ruter innenfor artens utbredelsesområde, eller innenfor et representativt utvalg at 100m²-ruter i hele Norge, dersom arten forekommer i hele landet.

Vanlig art (v) er en art med frekvens større enn 1/8 i et utvalg av enkeltobservasjonsenheter. Dette vil i praksis si en art som har en frekvens større enn 1/8 innenfor et representativt utvalg at 100m²-ruter innenfor artens utbredelsesområde, eller innenfor et representativt utvalg at 100m²-ruter i hele Norge, dersom arten forekommer i hele landet.

Konstant art (k) er en art med frekvens større enn 4/5 i et utvalg av enkeltobservasjonsenheter. Dette vil i praksis si en art som har en frekvens større enn 4/5 innenfor et representativt utvalg at 100m²-ruter innenfor artens utbredelsesområde, eller innenfor et representativt utvalg at 100m²-ruter i hele Norge, dersom arten forekommer i hele landet.